

Ukážka z knihy *Vyrástla som na mori – Wavewalker a moja cesta za slobodou*
Autorka: Suzanne Heywood
Preložila: Zuzana Hrivňáková

Indický oceán – Vlna
December 1976 – január 1977, vek sedem rokov
151. – 178. deň
Odchod z Kapského Mesta

Z úkrytu kormidelné som sledovala Larryho a Herbieho, ako dvíhajú hlavnú plachtu. Herbie sa pri vyťahovaní hlavnej plachty potkol a rukou sa oprel o sťažeň. Urobil slučku na lane okolo úväzníka a zastavil sa, pričom si zrejme nevšimol, že hoci je plachta zdvihnutá, jej okraj sa trepe a prepúšťa vzácny vietor.

„Výťah!“ zakričal otec a mykal prstom smerom nahor, ale bol to skôr Larry než Herbie, kto sa pohol dopredu, aby lano rozviazal a napol plachtu. Plachta zareagovala, jej okraj sa ohol a zachytil vietor. Larry nahodil slučku späť na úväzník a Wavewalker vyrazil vpred.

Larry a Herbie išli dopredu, aby začali pracovať na kosatke, malej plachte na prednom sťažni. Herbie potiahol za lano, zaprel sa nohami o loď v náklone, ale tentoraz nebol šekel na konci lana pripevnený k hornej časti plachty, takže lano vystrelilo hore k takeláži a plachta zostala zašuchnutá na palube. Herbie si to opäť nevšimol, teda až do momentu, kým šekel nenarazil na kladku na vrchole sťažňa. Vtedy zatriasol lanom a pokúsil sa ho uvoľniť, ale lano nepovolilo.

„Vedel som, že Herbie bude na prítlač,“ zahundral si otec popod nos. Zavolať mamu na palubu, aby prevzala kormidlo, a vydal sa s hlavou sklonenou proti vetru, aby na sťažeň pripevnil postroj, mohol vyjsť hore a vyslobodiť šekel.

Keď boli plachty konečne zdvihnuté, otec nasmeroval provu na juhovýchod a niekoľko dní sme strávili kľučkovaním okolo Strelkového mysu v snahe vyhnúť sa búrkam, ktoré tam číhali. Ale tie si nás aj tak našli, vystupňovali sa do víchrice a boli nám v päťach. To bol začiatok plavby, ktorá ma bude mátať celé detstvo. Otec mal pravdu – Indický oceán bol iný. Po ňom už nič nebolo ako predtým.

V nasledujúcich dňoch som na palubu veľmi nesmela, a tak som namiesto toho trávila čas v podpalubí. Ale na tretí deň plavby z Kapského Mesta som v zúfalej túžbe vidieť oceán ignorovala otcove pokyny a vliezla do kormidelné, keď bol na palube. Za nami sa dvíhali obrovské popolavé vlny, z ktorých sršala biela pena. Valili sa okolo a občas sa prelomili na palube a zmáčali Larryho, ktorý sedel za kormidlom.

„Vráť sa do podpalubia, Sue,“ povedal otec, keď sa vrátil. „Chystám sa ešte o niečo viac refovať hlavnú plachtu. Musíme zmenšiť plochu plachiet, ktoré máme vonku.“

O niekoľko hodín aj on zliezol do podpalubia, vyzliekol si nepremokavé oblečenie a zavesil ho vedľa rebríka, kde sa o chvíľu sformovala mláčka. Keď zmizol v zadnej kajute, vykradla som sa späť, lebo som vedela, že Larry a Herbie ma nechajú sedieť v kormidelní, ak im nebudem zavádzať. Tentoraz som sa preplazila dopredu, aby som mohla vyzrieť spod krytu kormidelné. Odtiaľ som videla oceán rozprestierajúci sa pred nami a plný obrovských vln pochodujúcich do diaľky. Veľké vlny som videla už na ceste z Ria do Kapského Mesta,

ale tie šesť metrové pubertiačky sa teraz zmenili na dvanásť metrové ozruty, popri ktorých Wavewalker a všetci na palube, dokonca aj Herbie, vyzerali ako krpci.

„Prepáčte,“ zašepkala som im, keď sa na nás jedna po druhej valili. „Prepáčte, že vám stojíme v ceste.“

Keď som videla, že otec sa pohybuje v navigačnej kabíne a oblieka si nepremokavé veci, odcupkala som späť dolu a ušla mu z cesty, keď začal vyliezať po rebríku, už sústredený na more. Potom som si vzala knihu a zakliesnila som sa kolenami o stôl, aby som si čítala. Hoci bol pohyb kajuty prudký, už som poznala jeho rytmus – zakaždým, keď Wavewalker nabehol na vlnu, naklonil sa strmo dozadu, a keď skĺzaval na druhej strane, naklonil sa približne pod rovnakým uhlom dopredu. Bolo to ako byť vnútri horskej dráhy bez okien či bez možnosti predvídať, ako vysoko bude ďalší vrchol. Jediné, čo som mohla robiť, bolo pevne sa držať a dúfať, že sa mi čoskoro podarí vystúpiť.

V ďalších dňoch sa búrka ešte zhoršila. Keď ma aj Larry a Herbie prestali púšťať na palubu, som vonkajší svet zahliadla len vtedy, keď niekto otvoril poklop, aby vyliezol alebo sa vrátil do podpalubia a zabuchol ho za sebou, aby dnu nešiel vietor a ešte viac vody.

Jon a ja sme celé hodiny sedeli pri stole v hlavnej kajute. Bol december, ale Vianoce nikto nespomínal. Dospelí na konci svojich hliadok prichádzali premočení a bledí, šuchtali sa okolo so sklonenými hlavami a smerovali do svojich kóji. V poklope nad stolom bola tma a lodné okienka pozdĺž stien kajuty, pokryté soľnou krustou, sotva prepúšťali nejaké svetlo, dokonca ani na vrchole každej vlny. Takže nám nad hlavou svietila iba malá elektrická lampa s bledou a mihotavou žiarou.

Po týždni na mori vietor už znel viac ako vreskot, taký strašidelný zvuk, že som bola presvedčená, že to kričia duchovia námorníkov. Keď otec otvoril poklop, aby zišiel dolu, kvílenie sa zintenzívnilo a ja som videla, ako sa z bridlicovosivej oblohy rútia krúpy.

„Zlepšuje sa búrka?“ spýtal sa Jon, keď otec zostúpil na poslednú priečku rebríka.

Zastavil sa, držal sa stola a ja som bola zvedavá, či odpovie. Keď to urobil, mala som pocit, že na každé slovo musí vynaložiť obrovskú námahu. „Nie. Zhoršuje sa to. Urobil som chybu, že som nás sem priviedol. Toto je najhoršie počasie na štyridsiatej rovnobežke za posledné desaťročia. Laná sú také studené, že sú na dotyk ako drôty, a plachty sú ako ľadové kryhy.“

„Nemôžeme sa vrátiť?“ spýtala som sa.

„Keby som vedel, že to bude také zlé, obrátil by som sa späť. Ale už je neskoro.“

Chcela som mu položiť ďalšie otázky: prečo je už neskoro, či sa aj on bojí, či sú to duchovia, ktorých počuť plakať vo vetre. Ale keď som začala hovoriť, otec pokrútil hlavou a povedal, že musí ísť spať. Odišiel do kajuty, vliezol do kóje a zavrel oči.

Keď odišiel, objavila sa mama a zapínala si nepremokavé oblečenie. Máme šťastie, povedala, že môžeme ostať dole, kde je teplo. Ani Jon, ani ja sme nič nepovedali a ja som uvažovala, či sa môj brat cíti rovnako nešťastný ako ja. Možno to mama vycítila, lebo skôr ako vyšla po rebríku, navrhla, aby sme začali vyrábať vianočné ozdoby. Ak by sme chceli, môžeme použiť aj veci z tašky so zvyškami, kde nájdeme gombíky, kúsky látok a stužky.

Po maminom odchode sme sa s Jonom na seba usmiali – na Vianoce sa predsa len nezabudlo. Hneď sme sa pustili do práce a medzi spánkom a snahou zabrániť tomu, aby nás hádzalo po kajute, sme niekoľko dní iba vyrábali ozdoby.

Na Štedrý deň Wavewalker pri prechode cez každú vlnu ešte viac lavíroval dopredu a dozadu. Otec však stihol pripevniť na vrch rohovej skrine malý plastový stromček, kde stál našikmo, ovešaný našimi vlastnoručne vyrobenými ozdobami.

Ráno na prvý sviatok vianočný sa pohyb lode trochu zmiernil. Tento relatívny pokoj trval tri dni. Hrali sme sa s novými hračkami a dospeli sa usmievali, keď prechádzali okolo.

Dokonca som piekla koláčiky s džemom.

To však netrvalo dlho. Aj keď práve vrcholilo leto, vrátila sa zavíjajúca snehová víchrica. Z darčkov a moriaka sa stali vzdialené spomienky a my s bratom sme opäť sedeli pri stole v hlavnej kajute a držali sme sa, ako sme brázdili vlny. Jon mal na kolenách Dlhochizného Jima a ja Teddyho. Ale Dlhochizný Jim bol chorý – plastová tvár mu praskla cez ústa a kazila mu úsmev.

„Ocko povedal, že ho zalaminuje a opraví,“ povedal Jon a jedným prstom prechádzal po praskline. „Myslím, že mi v noci vypadol z kóje a niekto naňho stúpil.“

Prikývla som, hoci som si nemyslela, že otec si nájde čas na niečo iné ako na kormidlovanie a spánok. „Pozrime sa na to,“ povedala som, zakliesnila si Teddyho za seba a vyšetrla Dlhochizného Jima, ktorého hlavu som mala položenú v náručí. „Si zranený?“ spýtala som sa ho s ústami pri jeho uchu. „Alebo sa mračíš, lebo sa bojíš?“ Dlhochizný Jim na mňa hľadel svojimi meravými očami. Zdvihla som hlavu. „Neboj sa, bude v poriadku,“ povedala som a odovzdala ho Jonovi.

Takto sme presedeli celé hodiny. Pohyb lode sa zmenil. Keď sme teraz prechádzali cez vlnu, kajuta sa na okamih zastavila a potom sa rútila dolu. Ešte stále sme nesmeli vstúpiť do kormidelnice, ale občas, keď niekto z dospelých otvoril poklop, som zazrela vlnu, ktorá sa za nami týčila. Zdalo sa mi, že viem, čo sa deje v tých chvíľach pokoja – Wavewalker balansoval na čele obrovskej vlny, než sa naklonil dopredu, aby sklúzol po jej hladine a uháňal preč z jej pazúrov.

Šla som sa pozrieť na otca, keď zišiel dole a skláňal sa nad mapy. Páchol soľou a potom. Okolo nôh mu na podlahu kvapkala voda.

Držala som sa okraja kapitánskeho stola. „Aké je to tam hore?“

„Hrozné. Vlny sú také veľké, že musíme ísť po čele každej z nich v priamej línii, a je to čoraz ťažšie.“

„Prečo to musíme robiť?“

Zaboril si ruky do vlasov. „Pretože ak necháme Wavewalkera stočiť sa, ťarcha vody ho prevráti.“ Pozrel na mňa. „Bude to v poriadku, neboj sa. Zavesíme si za seba slučky lana, ktoré budeme ťahať cez vodu, aby sme spomalili.“

Keď si vyhrnul kapucňu nepremokavého plášt'a a zmizol späť na palube, vrátila som sa k Jonovi za stôl. O niekoľko minút sa poklop s buchnutím otvoril a objavila sa otcova hlava. „Larry, poď sem hore!“ zakričal.

Larry sa v topánkach a nepremokavom oblečení vyrútil cez hlavnú kajutu a natiahol si bezpečnostný postroj. Keď odtlačil poklop, aby vyliezol, začula som, ako otec cez víchricu

kričí: „Stiahni plachtovinové kryty okolo kormidelné! Alebo vieš čo, ser na to, stiahni dole všetko, čo zachytáva vietor.“

Larry vyšiel na palubu a nechal za sebou otvorený poklop. Duchovia kvílili hlasnejšie než kedykoľvek predtým, ich výkriky boli v šume prirážajúcej vody úplne zreteľné. O niečo bližšie bolo počuť, že sa niečo trhá.

Jon a ja sme čakali a počúvali výkriky a dupot nôh nad našimi hlavami. Začuli sme približujúce sa kroky, a keď sme zdvihli zrak, Larry sa už vracal do hlavnej kajuty.

„Čo sa deje?“ spýtala som sa.

„Väčšina krytu kormidelné je preč,“ povedal a držal sa stola. „Nebolo ho treba zvesiť, strhol ho vietor.“

Vrátil sa do kajuty, pohyb lode ho pritom hádzal zo strany na stranu. Poklop ešte stále prepúšťal kvílenie oceánu. Priblížila som sa k nemu a šplhala sa po rebríku k tmavej prázdnote na jeho vrchole. Predstavovala som si oceán plný prízrakov – potrebovala som zistiť, či sú skutočné.

Keďže kryt kormidelné odľúklo, hneď ako som vystrčila hlavu nad poklop, udrel do mňa ľadový vietor. Jednou rukou som si zakryla ucho, zatiaľ čo druhou som sa držala rebríka. Okolo mňa sa krútil sivobiely vír, takže sa nedalo zistiť, kde sa končí oceán a začína obloha. Za kormou sa zdvíhala monštruózna vlna, oveľa desivejšia ako moje imaginárne príznaky. Naklonili sme sa dopredu, aby sme po nej sklzli, kým vietor vylamoval kusy jej skleneného brucha.

„Zatvor poklop!“ zakričal otec a ja som len tesne stihla skloniť hlavu, než ho Herbie zabuchol.

Vrátila som sa na svoje miesto pri stole v hlavnej kajute a o chvíľu sa zjavila mama. „Idem niečo uvariť,“ povedala, a tak som sklzla z pohovky, aby som jej pomohla nájsť potrebné konzervy. Jednou rukou som otvárala dvierka skriniek, zatiaľ čo druhou som sa pridržala zábradlia, ktoré viedlo pozdĺž pultu. Poličky vyzerali, akoby ich vyplienili škriatkovia, balíčky s jedlom boli roztrhané a etikety na konzervách zaliate hnedou mastnou odtokovou vodou.

Lod' sa vyrútila dopredu a my sme zleteli na podlahu kajuty.

„Vzdávam to,“ povedala, keď sa snažila postaviť. „Budeme si musieť poradiť bez jedla.“

Na Nový rok som sa zobudila do sveta, z ktorého som chcela odísť. Chcela som sa vrátiť domov do Anglicka, kde na mňa čakali Sarah a Rusty. Vyštverala som sa z kóje a snažila sa nenechať sa odsotiť späť, keď sa loď naklonila na druhú stranu. Hlavná kajuta bola prázdna, a tak som sa schúlila pri stole, držala Teddyho a premýšľala, či je ešte niekto hladný. Keď zišiel dolu otec, strčila som Teddyho do police a vyšla za ním do navigačnej kabíny.

„Ako je tam hore, oci?“ spýtala som sa. „Zlepšili sa vlny?“

Pozrel na mňa s kamennou tvárou. „Nie. Sú ešte horšie. Teraz sú vysoké vyše pätnásť metrov. A vietor zmenil smer, fúka silou víchrice priamo z južného pólu.“

„Och.“ Na krku mi nabehla husia koža.

Otočil sa a sklonil sa nad mapu. „Nie je to dobré,“ povedal. Tie slová vyslovil potichu, akoby sám pre seba.

„Čo nie je dobré?“

„Vlny prichádzajúce z juhu a zároveň zo západu.“

„Prečo?“

Ďalšia vlna. Držali sme sa. Otec pokrútil hlavou. „Západné vlny rozbíjajú tie južné. Znamená to, že všetko je ešte chaotickejšie, takže je oveľa ťažšie manévrovať.“

„Čo môžeme spraviť?“

„Skoro nič. Ale neboj sa, Sue. Búrka nemôže trvať večne.“

Keď som sa zobudila, v kajute bola taká tma, že som si nebola istá, či je ráno. Chvíľu som ležala a vnímala pohyb lode. Prestoje Wavewalkera na vrchole každej vlny sa predlžovali a ponory dopredu boli extrémnejšie. Vyšla som z kóje a zamierila do hlavnej kajuty. Všetko bolo mokré: moja pokožka, oblečenie, vlasy, podlaha a každý povrch, ktorého som sa dotkla.

Larry sedel za stolom s hlavou v dlaniach. Keď som sa spýtala, kde sú všetci, zdvihol zrak. „Otec je za kormidlom a mama je s ním v kormidelni.“

„Príde otec čoskoro dole?“ Chcela som, aby ma otec objal. Môj strach nabral fyzickú podobu – v žalúdku sa mi usadila studená hrča. Zakaždým, keď zavyl vietor alebo náš pohyb po vlne bol mimoriadne prudký, sa mi rozbúšilo srdce a podlamovali nohy. Najlepšie bolo, ak som na to nemyslela, ale bolo ťažké robiť niečo iné.

„Nie, nemôže zísť dole, Sue. Pri rýchlosti vetra päťdesiat uzlov je tvoj otec jediný, kto vie ovládať loď. My ostatní sa striedame a snažíme sa spozorovať blížiacu sa vlnu. Viditeľnosť je hrozná, keď je taká tma a zo všetkých strán sa na nás rúti voda.“

Jon si prisadol za stôl a o pár hodín sa dole rebríkom zoštverala mama v nepremokavom oblečení. „Oblečte si záchranné vesty,“ povedala. „Ideme príliš rýchlo. Musíme byť pripravení.“

Neopýtala som sa, ako nám záchranné vesty pomôžu prežiť v oceáne plnom obrovských ľadových vln, a neopýtal sa to ani Jon. Nemalo zmysel sa hádať, mama už aj tak bola na polceste späť do kormidelne. Keď sa neskôr vrátila, s Jonom sme sedeli pri stole vo vestách. Ja som držala Teddyho, on držal Dlhočizného Jima a sledoval prasklinu na jeho ústach.

„Sue, pod' mi pomôcť pripraviť nejaké jedlo,“ povedala mama. „Jon, môžeš priniesť zo skrinky s náradím v prednej kabíne krížový skrutkovač?“

Zliezla som zo stola. Nevedela som si spomenúť, kedy som naposledy jedla.

„Potrebujem konzervu hovädzieho mäsa,“ povedala.

Prikývla som, jednou rukou som sa chytila zábradlia kuchynskej linky a druhou som otvorila dvierka skrinky. Kabína sa naklonila dozadu. Wavewalker sa šplhal po ďalšej vodnej hore. Počas asi piatich sekúnd, kým to trvalo, som podala plechovku mame, tá ju vložila do drezu a potom sme obe čakali, kým sa padneme dopredu. Tentoraz však bola pauza nekonečná. Mala som pocit, akoby sa zastavil čas a my sme balansovali na čele monštruóznej vlny.

Keď sa loď konečne naklonila dopredu, pevnejšie som sa chytila pultu a pripravila sa na zvyšok pohybu. Kajuta sa prudko naklonila a Wavewalker sa ponoril. Moje zovretie povolilo a šmýkala som sa po skrinkách, ruky ma pálili od bolesti. Ozval sa ohlušujúci náraz a na hlavu sa mi zrútili kusy paluby, nasledované lavínou ľadovej sivej vody. Keď sa loď naklonila nabok, prsty mi povolili a odhodilo ma do stropu a späť k stene kuchyne.

Vzduch sa zaplnil výkrikmi, niektoré z nich boli moje.

Prešiel nejaký čas, hoci neviem koľko. Keď som otvorila oči, ležala som na podlahe hlavnej kajuty, do polovice zaliatej vodou, obklopená riadom, premočenými knihami a kusmi paluby. Z otvoru nado mnou sa valila ľadová voda, čierna, sivá a spenená do biela. Zo stropu viseli zubaté trámy a jedna strana kajuty sa vydúvala dovnútra.

Mama bola pri rebríku. Zaklonila hlavu, aby cez poklop zakričala: „Potápame sa, Gordon! V palube je diera a loď je plná vody!“

V kajute vírila voda. Nemohla som vstať – nohy sa odmietali hýbať a jediné, čo som chcela, bolo spať. Možno by som si tu mohla oddýchnuť, pomyslela som si, voda okolo mňa bola ako prikrývka. Ak zavriem oči, možno bude všetko inak, ak sa zobudím.